

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – обов'язкова

Викладач – Гриценко Олена Аврамівна,
д.е.н., професорка кафедри економічної теорії
12 червня 2020 р.

Силабус навчальної дисципліни «Інституціональна економіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 11 с.

Розробник

Гриценко Олена Аврамівна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Інституціональна економіка
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Гриценко Олена Аврамівна , д.е.н., професорка, професорка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	grytsenkoelena@gmail.com, econom_theory@ukr.net
Консультації	Понеділок, середа, п'ятниця – 13-00 – 14-00, корпус НЮУ, вул. Динамівська, 4, ауд 502.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/196735574432249/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Розкриваються основні закономірності формування інституційного середовища та розвитку інституційної структури економіки. Вивчаються основні поняття інституціональної економіки, закономірності виникнення інститутів, що визначають стимули економічних суб'єктів, їх можливості та обмеження в процесі прийняття рішень. Досліджуються механізми впливу інститутів на ефективне розміщення ресурсів в економіці та критерії доцільності прийнятих рішень у конкретних бізнесових структурах. Розглядаються механізми інституційних змін та їх наслідки з метою прогнозування майбутніх сценаріїв розвитку країни, її окремих регіонів, оцінювання управлінських стратегій фірм, обґрунтування пропозицій і конкретних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових поглядів на основні напрями інституціональної економіки, закономірності виникнення інститутів та їх вплив на економічний розвиток, ознаки інституційних аномалій і характер загроз, що виникають при їх ігноруванні, уміння визначати механізми примусу до виконання інститутів на рівні окремої людини, фірми, регіонів та суспільства в цілому.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо закономірностей розвитку інституціональної економіки;
- опанування методології виявлення ознак та критеріїв якості інститутів порівняно з розвиненими країнами світу;
- оволодіння основними інституційними теоріями, методологіями їх дослідження;
- формування здатності до діагностики інституційного середовища економіки, суперечностей між формальними та неформальними інститутами на різних рівнях економічної структури;
- набуття навичок розробляти пропозиції щодо мотивів і стимулів господарського

життя;

- набуття вмінь розрізняти типи опортуністичної поведінки працівників, партнерів і враховувати витрати на їх попередження в договірних відносинах;
- формування умінь із координації механізму специфікації, розмиття, розщеплення прав власності при укладенні установчих документів та керуванні корпоративними інтересами;
- усвідомлення необхідності визначати інституційну місію держави та виявляти засоби вирішення питання щодо найкращого механізму реалізації зовнішніх негативних екстерналій;
- набуття умінь аналізувати алгоритм поєднання власності, користування, володіння, контролю та обирати види управління, які найкращим чином поєднують інтереси власника, підприємця, працівників та професіональних фахівців.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Вища та прикладна математика», «Історія економіки та економічної думки».

Кореквізити: «Економічна політика», «Макроекономіка», «Фінансова система».

Постреквізити: «Міжнародна економіка», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства», «Менеджмент», «Економічне право», «Оподаткування бізнесу», «Інноваційне право».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- пояснити історичні та теоретичні умови виникнення інституціонального аналізу та його вплив на розуміння економічних відносин і правових інструментів їх регулювання;
- визначити способи взаємодії індивідів з інституціональним середовищем;
- здійснити аналіз характеру дії формальних і неформальних інститутів у повсякденному житті та при організації бізнесу;
- визначити характер неформальних інститутів, етичних цінностей, які розповсюджені в сучасній господарській практиці України;
- пояснити економічну сутність верховенства права в підприємницькій діяльності;
- застосувати знання інституційних основ нелегальної економіки з метою визначення умов її попередження;
- розрахувати ціну підпорядкування закону при організації та здійсненні підприємницької діяльності;
- аргументувати необхідність враховувати трансакційні витрати при укладенні угод із партнерами та працівниками;
- пояснити можливість розмиття прав власності шляхом формування міноритарних пакетів із метою попередження рейдерських захоплень;
- виявити види трансакційних витрат та можливості їх зменшення при виборі оптимального варіанта організації бізнесу;
- оцінити економічну доцільність інституційних змін, що здійснюються на рівні національної, регіональної економіки та окремого ділового підприємства;
- виявити інституційну інфраструктуру розвитку цифрової економіки та цифрового підприємництва.

для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1.1. Історичні передумови виникнення інституціоналізму.		
	1.2. Теоретичні основи інституціональної економіки.		
2.	2.1. Інституційне середовище, його зміст та форми.		
	2.2. Інституційна структура економіки.		
3.	3. Конституційні засади економічних відносин.	1.1. Історичні передумови виникнення інституціоналізму. <i>Основна література:</i> 3; 5; 7.	Специфіка історичних умов виникнення інституціоналізму.
4.	4. Інституційні деформації економіки.	1.2. Теоретичні основи інституціональної економіки. <i>Основна література:</i> 3; 5; 7.	
5.	5.1. Сутність та види трансакцій.	2.1. Інституційне середовище, його зміст та форми. <i>Основна література:</i> 3; 5; 7.	
6.	5.2. Теорія трансакційних витрат.	2.2. Інституційна структура економіки. <i>Основна література:</i> 3; 5; 7.	
7.	6. Економічна теорія прав власності	3. Конституційні засади економічних відносин. <i>Основна література:</i> 3; 5.	
8.	7. Теорія контрактних відносин.	4.1. Інституційні деформації економіки, їх зміст та сутність. <i>Основна література:</i> 1; 3; 5; 7.	Інститути спільних інтересів та виникнення інституту лобювання.
9.	8. Інституціональна теорія фірми.	4.2. Форми інституційних аномалій в Україні <i>Основна література:</i> 1; 3; 5; 7.	
10.	9. Інституційна теорія держави.	5.1. Класифікація трансакційних витрат. <i>Основна література:</i> 5; 7.	Основні форми специфікації прав власності в умовах трансформаційних перетворень.

11.	10.1. Теорії інституційних змін.	5.2. Прикладні аспекти теорії трансакційних витрат. <i>Основна література: 5; 7.</i>	
		6.1. Специфікація прав власності. <i>Основна література: 5.</i>	
12.	10.2. Фактор інституційних змін.	6.2. Альтернативні режими прав власності. <i>Основна література: 5.</i>	
		Колоквіум	
13.	11. Інституційні технології економічного розвитку.	7. 1. Теорія контрактних відносин. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	
		7.2. Договірні відносини в економіці. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	
14.	12.1. Інститути інноваційного розвитку, їх сутність та форми.	8.1. Інституціональна теорія фірми. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	
		8.2. Інституційні форми фірми, їх позитивні та негативні риси. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	
15.	12.2. Інститути цифрової економіки.	9. Інституційна теорія держави. <i>Основна література: 1; 3; 5.</i>	Механізми імпортування інститутів.
		10. Основи теорії інституційних змін. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	
16.		11. Інституційні технології економічного розвитку. <i>Основна література: 1; 3; 7.</i>	Інститути цифрової економіки.
		12. Інститути інноваційного розвитку. <i>Основна література: 7; 11; 12.</i>	
17.		Колоквіум	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання наукової, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів статистичних та експертно-аналітичних центрів;
- ознайомлення з проектами платформ політичних партій, Національними

доповідями, урядовими програмами, сучасними законодавчими актами;

- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: «Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Інституціональна економіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. О. А. Гриценко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Гриценко О. А. Цифрова економіка: сучасні виклики для економістів та правознавців. *Економічна теорія та право*. 2018. № 1 (32). С. 77-91.
2. Гриценко О. А. Верховенство права в контексті економічної теорії. *Економічна теорія та право*. 2015. № 3. С. 77-88. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/верховенство-права-в-контексті-еконо/> (дата звернення: 03.06.2020).
3. Інституційна тератологія як напрямок економічного дослідження. *Innovative development of science and education*. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. ISGT Publishing House. Athens, Greece. 2020. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>. (дата звернення: 03.06.2020).
4. Ватаманюк М. М. Сучасні підходи до вирішення проблеми негативних екстерналій: теорія і практика. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.2. С.109-114. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvntu_2015_25.2_20 (дата звернення: 03.06.2020).
5. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: моногр. / за ред. Л. С. Шевченко; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2009. 312 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12371/1/Shevchenko_2009.pdf. (дата звернення: 03.06.2020).
6. Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2016. 268 с.
7. Иерерхия и сети в институциональной архитектонике экономических систем: монография. Киев: Ин-т экон. и прогнозирова, 2013. 580 с.
8. Задахайло Д. В. Конституційна доктрина та регулювання економічних відносин у контексті конституційної реформи. *Держ. буд-во та місц. самоврядування*. 2007. Вип. 13. С. 25–37.
9. Колесніченко І. М. Інституціональна економіка : навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 236 с.
10. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлата О. Є. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2017. – 325 с.
11. Норт Дуглас. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.
12. Ткач А. А. Інституційна економіка: навч. посіб. URL: <http://uchebniks.net/book/303-institucionalna-ekonomika-navchalnij-posibnik-tkach-a> (дата звернення: 03.06.2020).
13. Ткаченко Ю. В. Конституційні засади економічної системи України. *Форум права*. 2014. № 2. С. 428-431. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_75.pdf

(дата звернення: 03.06.2019).

14. Фертікова Т. М. Інституційна економіка: навч. посіб. Миколаїв: Видавництво ЧДУ, 2010. 128 с. URL: <https://anima4web.files.wordpress.com/2012/12/d184d0b5d180d182d196d0bad0bed0b2d0b0-d196d0bdd181d182d0b8d182d183d186d196d0b9d0bdd0b0> (дата звернення: 03.06.2020).

Додаткова література

Горняк О. В. Еволюція концептуальних підходів до аналізу фірми в економічній теорії. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 7(1). С. 79-82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_7\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_7(1)_19). (дата звернення: 03.06.2020).

Камінська Т. М., Костюченко О. Є. Правові засади розвитку договірної економіки в охороні здоров'я України. *Економічна теорія та право*. 2016. № 4. С. 57-66. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/правові-засади-розвитку-договірної-е/> (дата звернення: 03.06.2020).

Кредісов А. І., Білоус А. О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні. *Економіка України*. 2017. № 2. С.4-16.

Овсієнко О. В. Правова економіка: зміст та засади функціонування. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2. С. 100-109. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/%E2%84%96-2-100-109.pdf> (дата звернення: 03.06.2020).

Співачук В. Л. Економічна теорія та економічна політика: алгоритм комунікації. *Наука й економіка*. 2016. Вип. 1. С. 107-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2016_1_20 (дата звернення: 03.06.2020).

Нечипорук Л. В. Теоретичні аспекти формування мережевої економіки. *Економічна теорія та право*. 2015. № 1 (20). С. 76-84. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/теоретичні-аспекти-формування-мере/> (дата звернення: 03.06.2020).

Скупінський О. В. Конституційна економіка: поняття та перспективи для України. *Форум права*. 2011. № 1. С. 909-914. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=F_P_index.htm_2011_1_146 (дата звернення: 03.06.2020).

Тарасевич В. М. Про державно-капіталістичну обумовленість інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка України*. 2017. № 11. С.16-32.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підруч. Київ: Либідь, 2006. 480 с.

Чернявська О. І. Інституційно-економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку суспільства в умовах поглиблення техноглобалізму. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29903/1/22_161-168.pdf (дата звернення: 03.06.2020).

Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 416 с.

Шевченко Л. С. Інноваційні моделі соціально-економічного розвитку: Україна на тлі світових процесів. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2. С. 9-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2015_2_3 (дата звернення: 03.06.2020).

Шевченко Л. С. Соціальний контекст ведення бізнесу у XXI столітті: роздуми після дискусії на III Харківському міжнародному юридичному форумі, 24-28 вересня 2019 р. *Економічна теорія та право*. 2019. № 3 (38). С. 79-94. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2019-38-3-79> (дата звернення: 03.06.2020).

Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз: моногр. / за ред. Л. С. Шевченко; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2010. 448 с. URL: http://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12372/1/Shevchenko_2010.pdf (дата звернення: 03.06.2020).

Вимоги викладача

Студенти повинні: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в

обговоренні дискусійних питань та розробленні завдань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення економічної політики. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks academichnoyi etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm/doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Інституціональна економіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 30 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Разом
Практичні заняття			Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 30	max 30	max 10	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Інституціональна економіка»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.

на практичному занятті	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 30	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	27	Результати опрацювання матеріалу високі, але незначна кількість несуттєвих помилок.
	24	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	21	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	18	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	9	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
-------------------------------	-----------------------	------------	---

Зараховано	A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	80-89
	C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	75-79
	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70-74
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-69
Не зараховано	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	35-59
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	1-34